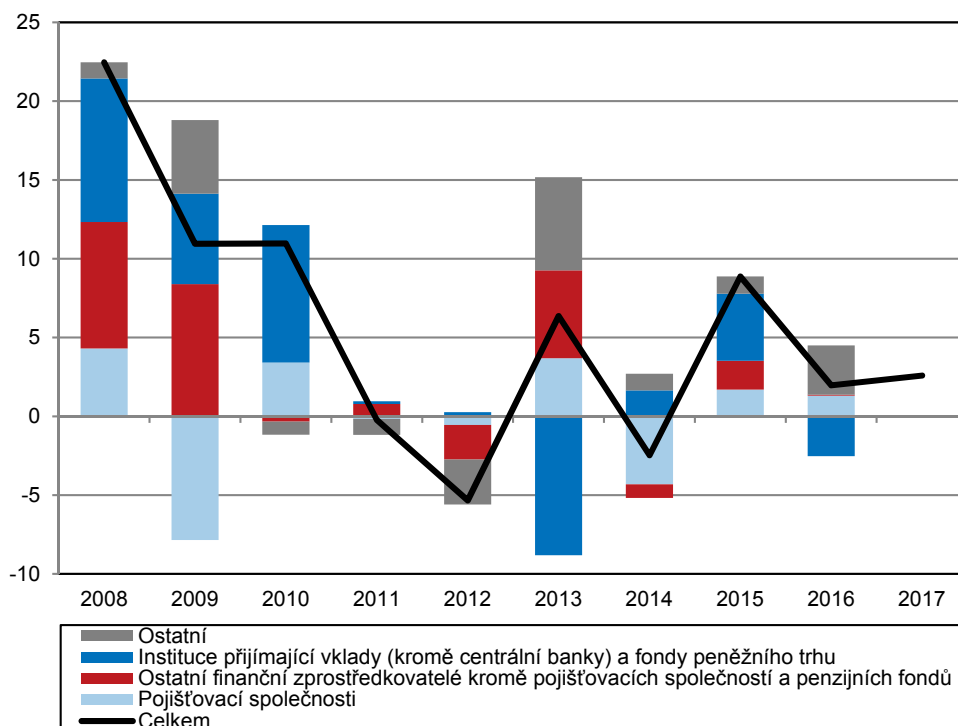

7. Finanční instituce

Ziskovost v sektoru finančních institucí meziročně vzrostla.

Hrubý provozní přebytek sektoru finančních institucí¹ loni dosáhl 107,3 mld. korun (v běžných cenách). Jde o nejvyšší hodnotu v dostupné časové řadě a poprvé se podařilo překonat úroveň roku 2010. Meziročně se hrubý provozní přebytek zvýšil o 2,5 mld. korun. Na rozdíl od zbytku ekonomiky ve finančním sektoru neprobíhal nárůst zaměstnanosti, ani se výrazněji nezvyšovaly průměrné mzdy. Celkový objem vyplacených náhrad zaměstnancům tak meziročně stagnoval (dosáhl 62,3 mld. korun a meziročně se snížil o 73,0 milionů), což se projevilo zvýšením výsledné ziskovosti sektoru. Míra zisku² loni dosáhla 61,3 %, což je o 0,5 p. b. více než v roce 2016.

Graf č. 7.1 Hrubá přidaná hodnota vybraných finančních institucí
(meziroční změna v mld. korun)

Zdroj: ČSÚ

Růst hrubé přidané hodnoty v sektoru finančních institucí zaostával za zbytkem ekonomiky a zejména nefinančními podniky.

Samotná hrubá přidaná hodnota (HPH) finančních institucí loni dosáhla 174,9 mld. korun a meziročně se zvýšila o 2,6 mld. Celkově se sektor podílel na hrubé přidané hodnotě národního hospodářství 3,9 %, což je nejméně od roku 2007. Recese, která přišla po roce 2008, postihla zejména sektor nefinančních podniků a až do roku 2010 nepřerušila prudký růst HPH finančních institucí. Podíl finančního sektoru na HPH tak rostl (vrcholu dosáhl v roce 2010, v posledních čtyřech letech klesal s tím, jak nová konjunktura podpořila nefinanční podniky). Zároveň růstová dynamika HPH finančních institucí v posledních čtyřech letech zaostávala za zbytkem ekonomiky. Stagnující ziskovost by mohla stimulovat vyšší investiční aktivita v sektoru. Výdaje na tvorbu hrubého fixního kapitálu zde v loňském roce nominálně narostly o 5,4 mld. korun (14,9 %). Tento výsledek navazuje na

¹ Základní činností finančních institucí je finanční zprostředkování nebo finanční pomocná činnost; jsou to např. banky, úvěrová družstva, investiční fondy a společnosti, finančně leasingové společnosti, holdingové finanční společnosti, burzy nebo pojišťovny a penzijní fondy. Kromě komerčních subjektů je do sektoru finančních institucí zahrnuta i centrální banka, její podíl na HPH celého sektoru tvoří přibližně 1 %.

² Podíl hrubého provozního přebytku na hrubé přidané hodnotě.

předchozí dva roky, kdy meziroční přírůstky rovněž dosahovaly dvouciferného tempa. Přímým následkem bylo rychlé zvýšení míry investic³ v sektoru. Ta loni dosáhla 23,8 % (meziroční nárůst o 1,8 p. b., nárůst od roku 2014 o 7,3 p. b.). Investice finančních institucí jsou převážně zaměřeny na počítačové a softwarové vybavení. Elektronizace bankovníctví a finančnictví pak může mít přímý dopad ve formě poklesu počtu pracovníků v sektoru.

Loni u finančních institucí klesala zaměstnanost, což společně s mírným růstem průměrné mzdy v sektoru vedlo ke stagnaci objemu vyplacených mzdových prostředků.

Celková zaměstnanost⁴ v sektoru finančních institucí v posledních šesti letech kolísala mezi 72 a 74 tis. osob. V loňském roce zde bylo zaměstnáno 71,5 tis. osob, což znamená meziroční pokles o 2,4 tis. (-3,2 %). Finanční sektor se podílel na celkové zaměstnanosti 1,4 %. To je stejně jako v roce 2016. Vývoj zaměstnanosti u finančních institucí byl v protikladu jak s celou ekonomikou, kde se celková zaměstnanost zvyšovala o 1,2 %, tak se sektorem nefinančních podniků (nárůst o 1,7 %). Objem vyplacených mezd a platů ve finančních institucích loni dosáhl 47,1 mld. korun. Meziroční navýšení dosáhlo jen 0,2 mld. korun (0,5 %). Mzdy a platy ve finančním sektoru tvořily 3,0 % z celkového vyplaceného objemu v ekonomice. Tento ukazatel meziročně poklesl o 0,2 p. b. Průměrná mzda ve finančním sektoru je značně vyšší než u nefinančních podniků (1,4 % zaměstnanců v ekonomice plyne 3,0 % mzdových prostředků), její růst však loni zaostával za celkovým průměrem v ekonomice. To potvrzuje hodnota průměrné mzdy ve finančnictví a pojišťovnictví (CZ-NACE K), která loni činila 51 928 korun⁵ (druhá nejvyšší průměrná mzda v ekonomice), její meziroční navýšení však dosáhlo jen 3,6 %.

V měnové oblasti došlo k několika významným změnám.

V loňském roce došlo k několika významným změnám měnových podmínek, které se následně promítaly do činností finančního sektoru. Tou nejvýznamnější bylo ukončení kurzových intervencí a následný přechod do standardního režimu měnové politiky⁶. Od listopadu 2012 až do srpna 2017 setrvaly měnověpolitické sazby na technické nule. Na počátku srpna byla navýšena repo sazba z 0,05 % na 0,25 % a lombardní sazba z 0,25 % na 0,50 %. Další posun nastal v listopadu. Obě sazby byly zdvojnásobeny. Zvýšení sazeb proběhlo poprvé od roku 2008. V návaznosti na diskuzi o stabilitě finančního systému se ČNB rozhodla k aplikaci několika nástrojů tzv. makroobezřetnostní politiky. Nejviditelnější změnou bylo zpřísnění doporučení týkajících se poskytování hypotečních úvěrů. Šlo především o omezení výše poměru půjčované částky vůči hodnotě nemovitosti. Méně viditelnou změnou bylo zvýšení sazby kapitálové rezervy pro některé banky. Vzhledem k vrcholícímu hospodářskému cyklu bylo na konci roku 2017 vyhlášeno i zvýšení sazby proticyklické kapitálové rezervy s platností od 1. 7. 2018 (z 0,5 % na 1,0 %, další zvýšení na 1,25 % od 1. 1. 2019).

Na zvýšení měnověpolitických sazeb reagovaly i úrokové sazby mezibankovního trhu, které se držely na minimálních hodnotách několik předchozích let. Ke konci roku tak tříměsíční sazba PRIBOR dosahovala 0,75 % (meziroční nárůst o 0,47 p. b.) a roční PRIBOR činil 0,96 % (+0,51 p. b.). Zvýšení mezibankovních sazeb však loni nepocítili klienti z řad domácností ani podniků na svých účtech, kde úročení setrvalo na minimálních hodnotách. U půjček k jistým posunům docházelo. Mírně se zvyšovaly úrokové sazby na hypotečních úvěrech, zdražily i půjčky pro podniky. Naopak u spotřebních úvěrů pro domácnosti úročení klesalo a poprvé se tak dostalo pod hranici 10 %.

³ Podíl výdajů na tvorbu hrubého fixního kapitálu a hrubé přidané hodnoty.

⁴ Počet úvazků na plnou pracovní dobu.

⁵ Průměrná hrubá měsíční mzda na přepočtené počty zaměstnanců, kumulace ze čtvrtletního zjišťování.

⁶ Režim využívající úrokových sazeb k dosažení stanoveného cíle měnové politiky. Pokles měnověpolitických úrokových sazeb na tzv. technickou nulu v mnoha zemích znemožňoval tuto standardní cestu. Jedním z možných řešení bylo využití kurzu jako alternativního měnového nástroje.

